

het product
ens den ver-
dus als het
gelijkertijd uit-
werkt de om-
nige maanden
Rijkscmiss-
verhelderend
laten, dat die-
nerkt worden,
zijn verplich-
oneel en Staat
hieruit dus af-
wel de moge-
tingen te vol-

uitspraak van
begin van ons
strijd om een
lossen in een
Het voldoen
het personeel
nomen in het

prijsbegrippen
id ontwikkelt,
markt vormt,
chtvaardigheid
te laag zijn,
elijke verhou-
ibod verreweg
zijn van een
niet aan zijn
productie, kan

monische ont-
ke leven, dan
t uiteenloopen
len economie
sting kunnen
le storend op,
elk oogenblik
aar zijn, toch
schen de twee
crises echter
lijk, ten einde
kelen en den
llen.

strijd, dien in
aardige prijs
dezen strijd
s geweest. Dit
leinhandel in
an de betrok-
astgesteld tus-
aalde winke-
17% kon toe-
eft aanleiding

volkomen geba-
len rechtvaar-

een bepaalde
en vooral ook
de manisch-

n invloed op
oelen we ook
eds een some-
eerd bizonder
onderschatten
n aangetoond
ren herhaald
n en zet even
t; bij het zien
vast en zeker
peksel is des-
ngen. Doe dit
en tijd zult ge-
anden, alléén
n zuiver psy-
er lichamelijke
te ten gevolge
v. een long-
t en verkeert
dan eenzelfde
doedig is. Het
„hoe gewich-
por den licha-
17). Een be-
mag dikwijls
e wijzen...
e maken met
net een wer-
aken hebben,

n een ziekte-
et een zuiver
eel, maar de
et ontbreken,
ed als in ons
we een pa-
de stemming
e lichamelijke
en ook nog
men dan ou-

wat zeggen
lijke ziekten,
hun „dokter

digen prijs, die voor het bestaan van gezonde maat-
schappelijke verhoudingen gehandhaafd moest
worden en waardoor ook de tegenstrevende winke-
lier gedwongen werd 22% te berekenen.

Vooraf van de zijde van het Reichskuratorium
für Wirtschaftlichkeit is de aanval op de moti-
veering van dit vonnis geopend.

Tegen het werken met het begrip „rechtvaardige
prijs” zijn in hoofdzaak twee argumenten naar
voren gebracht. Vooreerst, dat het onmogelijk en
in de tweede plaats, dat het gevaarlijk zou zijn.

De onmogelijkheid ervan is vooral betoogd van
de zijde van het reeds genoemde Reichskuratorium
für Wirtschaftlichkeit. Vanwege dit instituut zijn
verschillende enquêtes ingesteld betreffende kost-
prijzen. Toen bleken zulke verschillen, dat het
als uitgesloten en als volkomen zinloos werd be-
schouwd, om te trachten zelfs maar bij benadering,
daaruit een rechtvaardigen prijs af te leiden.

Op grond van deze feiten heeft men het geheele
begrip „rechtvaardige prijs” naar het rijk der fan-
tasieën verwezen, en zoo men het bestaan als
zelfstandig begrip niet wilde loochenen, toch elke
beteekenis ervan voor het maatschappelijke leven
ontkend.

Nu is het inderdaad voor geen tegenspraak vat-
baar, dat er gevallen zijn, (waarbij in het bijzonder
gedacht moet worden aan de industrieën, die een
zeer groot aantal kleine gebruiksvoorwerpen ver-
vaardigen), waarin een werken met het begrip
„rechtvaardige prijs” allen zin mist en als vol-
komen onmogelijk moet beschouwd worden. Doch
het is in geen deele gemotiveerd, om hieruit de
algemeene conclusie te trekken, dat het begrip als
zoodanig een waandenkbeeld is of dat het in elk
denkbaar geval onmogelijk is ermede te werken.

De menselijke begrensdheid, die medebrengt,
dat nooit alle factoren tegelijkertijd in één greep
kunnen gevat worden, maakt het onmogelijk, om
op elk rechtschap en onder alle verhoudingen het be-
grip „rechtvaardige prijs” cijfermatig vast te leg-
gen. Het zal nooit met onfeilbare juistheid te be-
palen zijn, dat zóó en zóóveel gulden de recht-
vaardige prijs is voor een zeker artikel.

Hieruit kan echter niet geconcludeerd worden
tot het niet-bestaan van het begrip. Dat begrip
gaat verre uit boven de menselijke limieten.
En evenmin is de gevolgtrekking gewettigd, dat de
toepassing van het begrip daarom steeds en overal
tot de onmogelijkheden zal behooren.

Naar onze meening is het zelfs zoo, dat niet
alleen de mogelijkheid, doch zelfs de noodzakelijk-
heid van toepassing onder bepaalde omstandig-
heden gegeven is. Men moet zich dan losmaken van
den economischen prijs, om te zoeken naar een
anderen prijs, die aan bepaalde eischen van recht-
vaardigheid voldoet. De richtprijs voor de bin-
nenlandsche tarwe is ten onzent weer het meest
sprekende voorbeeld.

Van andere zijde is echter niet zoozeer op de
onmogelijkheid als wel op het gevaar van de toe-

opgegeven” waren. Er zijn natuurlijk ziekten, die
ongeneeslijk zijn en waarbij we dus, (als we inder-
daad voldoende grond hebben voor zoo’n diag-
nose!) de vooruitzichten, wat het leven betreft,
zeer somber kunnen stellen. Zoo’n ziekte is b.v.
de niet meer voor operatie toegankelijke kanker.
En zelfs hier moeten we nog zeer voorzichtig zijn,
waarvan het volgende verhaal wel een duidelijke
demonstratie geeft. Het betreft wel een zeer, zeer
grote uitzondering. Een dokter uit Zuid-Afrika
ging met zijn vrouw naar een der Duitsche hoog-
leeraren, omdat zij leed aan eenigen vorm van
kanker. Bij de operatie werd dit vermoeden be-
vestigd; een uitgesneden stukje van het gezwel
bleek bij microscopisch onderzoek ook, zonder
eenigen twijfel, kankerweefsel te zijn. Volledige
zekerheid dus over de diagnose. De kanker was
echter niet meer voor operatie toegankelijk en de
wond werd weer gesloten, zonder dat er dus ook
maar iets zakelijks gedaan kon worden. Aan de
patiënte werd niets bijzonders meegedeeld, dan
„dat er gedaan was, wat voor haar gedaan kon
worden”. Den collega werd in overweging gegeven,
weer maar naar huis te gaan, opdat zijn vrouw in
eigen omgeving ten minste haar leven zou kunnen
beëindigen. Het was immers „toch maar meer
een kwestie van eenige maanden”. Ongeveer tien
jaar later echter ging deze mevrouw, bij een her-
nieuwd bezoek aan Duitschland, nog eens naar
dien hoogleeraar, om zich nog eens te laten zien,
hoe goed ze toch genezen was. En inderdaad kon
de hoogleeraar niets meer vinden, al kon hij zijn,
tien jaar geleden gemaakte, aantekeningen haast
niet gelooven. Het „geval” is toen gepubliceerd.¹⁷⁾
Hier dus, zonder eenige behandeling, toch nog een,
wel zeer uitzonderlijke genezing van een overigens
„ongeneeslijke” ziekte.

En dan die patiënten, die we ook veel in Moett-
lingen aantreffen, die z.g.n. „door hun dokter zijn
opgegeven”.¹⁸⁾ Ik geloof, dat veelal die patiënten
hun dokter hebben opgegeven, omdat een, toeval-
lig het eerst ingestelde therapie, niet spoedig ge-
noeg hielp (althans in hun oog!). Men zegt dan:
„Het hielp toch niets!” Sommige behandelingen
vereischen echter inderdaad veel tijd en de ééne
patiënt zal beter „aanspreken” op deze, een andere
weer eens op een andere behandeling. Een dokter
is ook niet onfeilbaar en alwetend en moet ook wel

passing de nadruk gelegd. Dit gevaar zou in het
algemeen omschreven kunnen worden als het
gevaar van den weg naar verstarring van het prijs-
mechanisme. Dan zou dus het praktisch werken
met het begrip „rechtvaardige prijs” niet anders
bepaald worden dan het in stand houden van een
irrationeel georganiseerde productie of van een
improductieve distributie.

Het is er verre van, dat wij dit gevaar als onbe-
duidend willen voorstellen. Dat getracht zal wor-
den met behulp van de toepassing van het begrip
„rechtvaardige prijs” in wezen niet te rechtvaar-
digen productie en distributie in het leven te
houden, kan als zeker beschouwd worden. Doch
nooit mag de mogelijkheid of zelfs de werkelijkheid
van een verkeerde toepassing leiden tot het ver-
werpen van de goede toepassing.

In de omschrijving van het begrip „rechtvaardige
prijs”, zooals die door ons gegeven werd, is uit-
drukkelijk het consumentenbelang ingeschakeld en
een toepassing, zooals hier door ons verondersteld,
is dan ook niets anders dan een ontwaarding.

In enkele scherpe lijnen meenen wij hiermede
een beeld gegeven te hebben van de problemen,
die zich om het begrip „rechtvaardige prijs” groe-
peeren. Ons betoog samenvattende zouden wij kun-
nen zeggen, dat het bestaan van het begrip „recht-
vaardige prijs” naast het begrip „economische
prijs” niet kan geloochend worden, dat het onder
bepaalde omstandigheden noodzakelijk kan zijn
met dit eerste begrip praktisch te werken en dat
gewaakt moet worden tegen de ontwaarding ervan,
in den vorm van het in stand houden ermede van
productie of distributie, die in strijd is met het
algemeen consumentenbelang.

L. J. LAGENDIJK.

HET BOEK VAN DE WEEK

Het Anti-Semietisme van Rosenberg

door Dr W. H. Gispén.

I.

Om met de deur in huis te vallen: het Anti-
Semietisme van A. Rosenberg in zijn boek „Der
Mythus des XX. Jahrhunderts” behoort tot het
z.g.n. „politieke rassen-Anti-Semietisme”. Het is
het Anti-Semietisme van een man, die in navol-
ging van anderen, het ras tot het één en al maakt
van zijn levens- en wereldbeschouwing. Aan het
ras moet alles worden gemeten. Aan de zuiver-
houding van het ras moet alles worden geofferd.

Niet ten onrechte heeft Prof. van Riel in de
Nieuwe Rotterd. Courant van 14 Mei 1933 (Och-
tendblad B) de tegenwoordige belangstelling, zelfs
bij den man van de straat, voor de rassenkunde,
een acuut en gevaarlijk probleem genoemd. Hoe
eens even „lastend” verder, hoe onaangenaam dit
ook moge zijn. Zoo’n patiënt is dan echter niet
„opgegeven” door zijn dokter, zeker niet na pas
één behandelingswijze. Een dokter geeft trouwens
zijn patiënten niet zoo gemakkelijk op en zegt het
dan meestal nog niet plompweg tegen den patiënt,
daar dit meestal geen prima psychische behande-
ling is. (Zie hiervoor.) Zoo komt men er ook wel
toe, bij diverse ziektegeschiedenissen uit Moett-
lingen een vraagteekening te plaatsen, als er bij staat
„opgegeven door den dokter”. Het waarom hiervan
wordt, althans dikwijls, niet duidelijk.

Indruk maakt ook altijd erg op leken, wanneer
men soms leest, dat de dokter operatie had aan-
geraden, terwijl een ander het dan toch maar ge-
daan krijgt zonder operatie! Toch moeten we ook
hier goed onderscheiden. Wanneer een dokter de
diagnose stelt op een duidelijke blinde-darm-ont-
steking, dan zal hij, tien tegen een, (als geen andere
bestaande ziekten, als b.v. suikerziekte, of hooge
ouderdom de operatieve risico te groot gaan ma-
ken), aanraden: operatie. Waarom? Om de ge-
nezing te bewerkstelligen? Natuurlijk óók wel,
maar vooral om te voorkómen, dat die ontstoken
appendix „door zal breken” en zoo de levens-
gevaarlijke acute buikvliesontsteking zal geven.
Want die ontstoken appendix geneest ook dikwijls
genoeg wel zonder operatie, met z.g.n. conserva-
tieve therapie, als bedrust, dieet, enz., maar...
we kunnen nu eenmaal niet door den buikwand
heenkijken en duidelijk zien, wat die appendix
doet; of hij n.l. neiging krijgt of houdt om b.v.
door te gaan breken! Een appendix nu, die eruit
genomen is, kan niet meer doorbreken. En nu be-
wijzen de statistieken, die over duizenden gevallen
loopen, dat de conservatieve behandeling veel en
veel meer dooden eischt, dan de operatieve be-
handeling (waar dus de operatieve risico bij in-
gesloten is!). In een bepaald geval mag het dus
schijnen, dat iemand het, met conservatieve the-
rapie toch maar klaargekregen heeft (en „reclame”
kunnen maken en laten maken, als hij zich dus
in wezen „immoreel” gedraagt), niet te ontkennen
valt, dat er veel meer risico door den patiënt ge-
dragen is, dan bij andere behandeling noodig ge-
weest zou zijn. Waarbij dan nog komt, dat zoo’n
„genezen” blinde darm veel meer kans biedt op
een herhaling der (dan misschien gevaarlijk wor-

gevaarlijk het is, ervaren de Joden in Duitschland
tegenwoordig aan den lijve.

Maar ook voor ons, Christenen, is oppassen
de boodschap.

De Mythos van Rosenberg heeft het al gebracht
tot den acht en vijftigsten druk. Het boek is ver-
kocht in bijna 300.000 exemplaren.

En het is daarom zoo gevaarlijk, omdat het zich
richt tot de miljoenen, die wel met het oude ge-
loof hebben gebroken, maar niet tot een nieuwe
wereldbeschouwing zijn gekomen. Bovendien be-
kleedt de man, die dit boek heeft geschreven,
een machtige positie in één der grootste landen
van Europa.

Een Christen moet ook rekenen met de komst
van den Antichrist.

In zijn boek „De Antichrist” wijdt Prof. Hepp
een hoofdstuk aan den godsdienst van den
Antichrist. Hij typeert hem „als een hier-beneden-
godsdienst”. En hij schrijft ervan: „De gedachte
aan een Jenseits, een hierboven en een hierna-
maals, zal de Antichrist niet kunnen dulden. Hij
zal een zuiveren hier-beneden-godsdienst stichten.
De hoop op een eeuwig leven moet worden ver-
nietigd. In dit tijdelijke moet de mensch zich vol-
komen uitleven” (a.w. eerste druk bl. 205).

Aan die typeering wordt men sterk herinnerd
bij de lezing van het boek van Rosenberg.

Men kan den „Mythus” lezen met verschillende
bedoelingen.

Blijkens het opschrift van dit artikel is de mijne
gewest, om Rosenbergs standpunt ten opzichte
van de Joden en van het Oude Testament te leeren
kennen.

En misschien zijn er, die zonder het dikke boek
te moeten doorworstelen, daarvan nadere bijzon-
derheden te weten willen komen.

Daartoe moeten wij citaten uit den „Mythus”
geven (uit den 57sten en 58sten druk).

Het beste is, dit te doen met eenig systeem.

Mijn plan is, als volgt te werk te gaan:

I. Algemeene opmerkingen, door Rosenberg in
den „Mythus” gemaakt, waaruit blijkt de strekking
van zijn boek.

II. Uitspraken, die licht werpen op Rosenbergs
standpunt ten opzichte van het Oude Testament.

III. Uitspraken aangaande het Jodendom.

IV. Rosenbergs beschouwing van Jahwe.

V. Rosenbergs beschouwing van Jezus.

VI. Rosenbergs beschouwing van Paulus.

VII. Rosenbergs standpunt ten opzichte van het
Christendom.

Na dit zevental groepen van citaten, die genoeg
voor zichzelf spreken, is er nog wel gelegenheid
tot een kort woord van critiek.

I. De strekking van den „Mythus”.

Reeds in de inleiding staat: „De rassenziel tot
leven wekken, betekent haar hoogste waarde er-

dende) ziekteverschijnselen, dan een, die nog nooit
ziek geweest is!

Werking des Geestes, als we een dergelijk geval
zullen kunnen signaleeren? Geen sprake van; wan-
neer „Jesus siegt”, betekent dit nooit méér risico
voor hem, die zich geloovig aan Hem overgeeft!

Het kan natuurlijk niet verwonderen, dat we
over diverse gevallen onze meening niet zullen
kunnen zeggen, omdat de noodige gegevens ter
beoordeeling ontbreken en niet meer te verkrijgen
zijn. Wat moeten we dan met deze gevallen doen?
Zo dan maar, zonder meer, rekenen tot nu niet-
tegen-te-spreken werkelijke geloofsgenezingen? Ik
meen van niet. Want Moettlingen geeft veel en
veel meer uit voor geloofsgenezingen en gaan we
deze dan kritisch beschouwen, dan zal blijken,
dat we veel hiervan op volkomen natuurlijke wijze
kunnen verklaren, dat veel van wat aan de wer-
king van den Heiligen Geest wordt toegeschreven,
blijkt te zijn de werking van gewone natuurkrach-
ten, en dit juist wekt zoo’n argwaan op tegen-
over die rest, die dan nog „onverklaard” blijft.
We krijgen dan juist zoo sterk den indruk: hadden
we ook hierover nog eenige gegevens meer, dan
zou ons óók van deze wel den sleutel tot een
natuurlijke verklaring gegeven zijn. Weer: evenals
bij kwakzalvers-„resultaten”, die in den beginne
vaak óók onverklaarbaar zijn, tot later, (als dik-
wijls het „resultaat” blijkt geen resultaat meer te
zijn!) de situatie duidelijk wordt, als men de
zaak ook eens van anderen kant hoort vertellen.

Het kwam me noodzakelijk voor deze opmer-
kingen vooral te maken, omdat we anders, op zijn
zachtst gesproken, oppervlakkig zouden oordeelen
en daardoor onrecht doen. Onrecht allereerst aan
Moettlingen en degenen, die daar arbeiden, on-
recht aan hen die er geweest zijn en getuigenissen
afleggen over wat ze daar gehoord en meenen ge-
zien te hebben; onrecht ook aan den Geest, Wien
we geen eventuele menselijke „kundigheden”
toe mogen rekenen, als te zijn Zijn werk!

L.

P. JASPERSE.

17) E. Liek: Münch. Med. Wochenschr. 1923 No. 23.

18) Mondel. mededeeling van Prof. Suermondt.

19) B. Jansz: Das heutige Möttlingen, pg. 38.